SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 63/06-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Jána Auxta a Jána Lubyho na neverejnom zasadnutí 13. júla 2006 prerokoval prijatú sťažnosť Ing. P. M., B., zastúpeného advokátom JUDr. J. S., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 M Obdo 4/05 z 26. júla 2005, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, a takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 2 M Obdo 4/05 z 26. júla 2005 p o r u š i l základné právo Ing. P. M. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 M Obdo 4/05 z 26. júla 2005 z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

3. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnosť a návrh na rozhodnutie vo veci samej, vyjadrenie k sťažnosti

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 63/06 z 15. marca 2006 bola podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijatá na ďalšie konanie sťažnosť Ing. P. M. (ďalej len „sťažovateľ“) v časti, ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 M Obdo 4/05 z 26. júla 2005.

Zo sťažnosti vyplýva, že S., a. s., podala 20. novembra 1998 Okresnému súdu Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) proti sťažovateľovi (v procesnom postavení žalovaného v 4. rade) a ďalším trom žalovaným žalobu o zaplatenie istiny 649 110 Sk s prísl. Sťažovateľ uviedol, že o existencii toho súdneho sporu, jeho predmete a obsahu nároku žalobcu sa dozvedel od žalovaného v 1. rade v mesiaci apríl 2000, keď sa *„Telefonicky (...) skontaktoval so zákonnou sudkyňou JUDr. R. K., túto skutočnosť si preveril a oznámil jej, že žiadny ručiteľský záväzok nikdy nepodpisoval a súčasne namietal, že jeho podpis bol sfalšovaný. Sudkyňa ho vyzvala, aby písomne prehlásil, že súhlasí s konaním v svojej neprítomnosti, čo vykonal prípisom zo dňa 19. 4. 2000, kde uviedol aj svoju kontaktnú*

adresu v zahraničí. Na tomto prípise sa nachádza jeho pravý podpis, ktorý je aj pre laika zjavne odlišný od podpisu ručiteľského záväzku na zmluve o úvere č. 74-103756-4“.

Okresný súd uznesením sp. zn. 1 Cb 264/99 zo 7. marca 2002 ustanovil sťažovateľovi opatrovníka. Podľa sťažovateľa *„Zákonná sudkyňa ani opatrovník nesplnili svoje zákonné povinnosti a nereagovali zodpovedajúcim spôsobom na argumenty sťažovateľa, že žiadny ručiteľský záväzok nikdy nepodpisoval a súčasne námietky, že jeho podpis bol sfalšovaný a to napriek tomu, že na pojednávaní boli podpisy spochybňované. Znaleckým dokazovaním bolo preukázané, že podpis ručiteľa Ing. M. Č. bol sfalšovaný. Napriek týmto skutočnostiam opatrovník nenavrhol ani zákonná sudkyňa nerozhodla o potrebe vykonať znalecké dokazovanie pravosti podpisu sťažovateľa, hoci na svoju osobu zanechal kontaktnú adresu v zahraničí“.*

Za takejto situácie okresný súd rozsudkom sp. zn. 1 Cb 264/99 z 23. septembra 2002 zaviazal sťažovateľa spolu so žalovanými v 1. a 2. rade zaplatiť žalobcovi istinu s príslušným úrokom z omeškania s tým, že zaplatením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť ostatných žalovaných. Voči žalovanému v 3. rade, ktorý spolu so sťažovateľom mal na seba prevziať ručiteľský záväzok za úver poskytnutý žalovaným v 1. a 2. rade, okresný súd konanie zastavil, a to na základe vyjadrenia znalca, ktorý spochybnil pravosť jeho podpisu na ručiteľskej listine.

Proti prvostupňovému rozsudku podal žalovaný v 1. rade v zákonnej lehote odvolanie, na základe čoho Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) prerokoval vec v zmysle § 212 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) na nariadenom pojednávaní podľa § 214 ods. 1 OSP a rozsudkom sp. zn. 20 Cob 204/03 zo 6. novembra 2003 rozsudok okresného súdu v napadnutej časti výroku o povinnosti žalovaných v 1., 2. a 4. rade zaplatiť žalobcovi istinu spolu s príslušenstvom ako vecne správny podľa § 219 OSP potvrdil. Označený prvostupňový rozsudok v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom krajského súdu nadobudli právoplatnosť 17. februára 2004.

Sťažovateľ po tom, ako 11. novembra 2004 požiadal okresný súd o zaslanie listinného obsahu spisu, podal 5. januára 2005 prostredníctvom svojho právneho zástupcu generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) podnet na podanie mimoriadneho dovolania, ktorý generálny prokurátor akceptoval, a 15. februára 2005 podal podnet na najvyšší súd na podanie mimoriadneho dovolania proti označeným rozsudkom krajského súdu a okresného súdu.

Najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 M Obdo 4/05 z 26. júla 2005 konanie o mimoriadnom dovolaní zastavil, čo odôvodnil tým, že mu generálny prokurátor nepredložil pre účely rozhodovania súdne spisy, ktoré sa týkajú veci. Generálny prokurátor sa s týmto postupom nestotožnil a listom z 10. augusta 2005 adresovaným právnemu zástupcovi sťažovateľa navrhol, aby vo veci podal ústavnému súdu sťažnosť.

Sťažovateľ zastáva názor, že sa *„... stal bezbrannou obeťou byrokratického postupu súdnej moci. Krajský súd v Žiline a Okresný súd v Dolnom Kubíne odmietli poskytnúť GP SR potrebné súdne spisy a NS SR pre túto prekážku konanie zastavil. Všetko sa odohralo bez jeho zavinenia, bez toho, aby niečo zanedbal alebo inak sa vo veci previnil, pričom tento záver nemohol nijako ovplyvniť“*.

Podľa sťažovateľa porušil najvyšší súd napadnutým uznesením jeho základné práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a domáha sa vydania nálezu, ktorým ústavný súd vysloví, že došlo k porušeniu jeho označených práv. Súčasne navrhuje, aby ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vrátil mu vec na nové konanie.

Na výzvu ústavného súdu z 22. marca 2006 zaslal predseda najvyššieho súdu vyjadrenie k predmetu konania, a to podaním sp. zn. KP 8/06 z 25. apríla 2006, v ktorom sa uvádza:

„K sťažnosti sťažovateľa Ing. P. M., zastúpeného JUDr. J. S., ktorou namieta porušenie čl. 20 ods. 1 a čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ku ktorému malo dôjsť uznesením

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. júla 2005 vydaným pod sp. zn. 2 M Obdo 4/05, v časti ktorá bola prijatá na ďalšie konanie podávam nasledujúce vyjadrenie.

Nestotožňujem sa s názorom a postupom senátu, ktorý vo veci rozhodoval. Zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva, že súdny spis, ktorého sa mimoriadne dovolanie týka, je náležitosťou mimoriadneho dovolania, a generálny prokurátor je povinný ho k mimoriadnemu dovolaniu pripojiť. Jeho nepripojenie nie je vadou podania ani prekážkou konania, nemôže byť preto dôvodom na zastavenie konania. Názor, ktorý zaujal súd v uvedenej veci zastáva len senát, ktorý vo veci rozhodoval. Ostatné senáty sú opačného názoru.“

Predseda senátu najvyššieho súdu, ktorý vo veci rozhodol, JUDr. J. Š., vo vyjadrení k sťažnosti generálneho prokurátora zo 14. decembra 2005, ktoré je prílohou stanoviska najvyššieho súdu z 25. apríla 2006, uviedol:

«V predmetnej veci podal, podľa vlastného udania, generálny prokurátor SR mimoriadne dovolanie proti rozsudku Okresného súdu v Dolnom Kubíne č. k. 1 Cb 264/99-139 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline č. k. 20 Cob 204/03-178, dňa 15. 2. 2005. K mimoriadnemu dovolaniu namiesto spisov dodal nejaké fotokópie, o ktorých sa dovolací súd ani nemohol presvedčiť, či ide o fotokópie originálnych spisov. Takýto postup, aký zachoval generálny prokurátor Občiansky súdny poriadok nepozná.

Po výzve súdu zo dňa 2. 3. 2005, aby boli v lehote 15 dní pripojené spisy pod následkom zastavenia konania, listom generálna prokuratúra oznámila, že „Krajský súd v Žiline napriek opakovanej žiadosti požadovaný spisový materiál nezapožičal z dôvodu, že ide o neskončenú vec, ktorá vzhľadom na žiadosť prokuratúry bola prejednaná mimo poradia 15. marca 2005. Rozhodnutie bolo doručované priamo odvolacím súdom Podľa vyjadrenia súdu bude rozhodnutie v priebehu asi 5 dní opatrené doložkou právoplatnosti a následne bude spis zapožičaný“. K tomu ešte dodal, že nepredloženie spisového materiálu nezakladá dôvod na zastavenie konania o mimoriadnom dovolaní.

Dovolací súd po uplynutí 15 dňovej lehoty konanie nezastavil, ale ani v ďalšej lehote, ktorú si sám určil (5 dní) spisy nepredložil a nepredložil ich ani do rozhodnutia o zastavení dovolacieho konania (26. júla 2005). Vec sa stala reštančnou, preto súd o podanom „mimoriadnom dovolaní“ musel rozhodnúť.

Generálnemu prokurátorovi je pravdepodobne známe, že podľa ustanovenia, na ktoré sa odvoláva (§ 243e ods. 1 OSP) môže podať mimoriadne dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu a ochranu nie je možno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Išlo tu o právoplatné rozhodnutie? Podľa všetkého nie, pretože vec na Krajskom súde v Žiline nebola skončená. Dovolací súd nemohol vykonávať dokazovanie v akom štádiu je predmetná vec, pretože v dovolacom konaní súd dokazovanie nevykonáva (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243a ods. 2 OSP).

Generálnemu prokurátorovi nič nebránilo, keď spisy nebolo ochotné predložiť príslušné oddelenie krajského súdu, obrátiť sa na predsedu Krajského súdu v Žiline, aby svojim podriadeným prikázal spisy predložiť. Ak by však spisy boli predložené a bolo by zistené, že vec je v odvolacom konaní a nie je právoplatne skončená, dovolacie konanie by z toho dôvodu bolo zastavené, pretože v takom prípade nie je možné podať mimoriadne dovolanie.

Ak je pravdou to, čo generálny prokurátor uvádza, že iné senáty Najvyššieho súdu napr. 7 M Obdo 4/04, M Obdo V 6/03, rozhodovali bez súdnych spisov, nikdy sa tak nestalo v senáte, ktorému predsedám a nad takým postupom môžem vysloviť jedine ľútosť.

Pán generálny prokurátor nesprávne uvádza, že postup senátu, ktorému som predsedal, je v rozpore s právnym poriadkom, pretože jeho postup nemá oporu v OSP. Rozhodne už nemôže ísť o nedodržanie práva účastníka konania na spravodlivý proces garantovaný Ústavou Slovenskej republiky v čl. 46 ods. 1. Či snáď dotknutý účastník mal právo, aby sa o tých istých jeho právach súčasne viedli dva procesy na rôznych súdoch? A keď budú rozdielne rozhodnutia účastník si vyberie to pre neho lepšie? O tom sa pán generálny prokurátor už nezmieňuje.

Konečne ak odvolací súd rozhodol, jeho rozsudok nadobudol právoplatnosť, nič nebráni podaniu mimoriadneho dovolania, lehota je zachovaná.»

Po prijatí sťažnosti sa k veci samej vyjadril právny zástupca sťažovateľa podaním, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 15. mája 2006. Uviedol v ňom, že nemá žiadne pripomienky k stanovisku predsedu najvyššieho súdu a stotožňuje sa s ním.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov konania, ich zástupcov a verejnosti len na základe obsahu sťažnosti a dotknutého súdneho spisu.

II.

Odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 M Obdo 4/05

Najvyšší súd odôvodnil uznesenie sp. zn. 2 M Obdo 4/05 z 26. júla 2005, ktorým zastavil konanie o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora proti rozsudku okresného súdu z 23. septembra 2002 sp. zn. 1 Cb 264/99 v spojení s rozsudkom krajského súdu zo 6. novembra 2003 sp. zn. 20 Cob 204/03 takto:

„Generálny prokurátor Slovenskej republiky na základe podnetu na podanie mimoriadneho dovolania žalovaného 4) Ing. P. M., zast. JUDr. J. S., advokát, Advokátska kancelária, B., podal proti rozsudkom uvedeným vo výroku mimoriadne dovolanie. Jeho podstatným dôvodom bolo, že v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, a to, že účastníkovi konania postupom súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom [§ 243e ods. 1, § 243f ods. 1 písm. a) v spojení s § 237 písm. f) OSP]. Tejto vady sa súd mal dopustiť tým, že so žalovaným v 4) rade pojednával v jeho neprítomnosti, ustanovili mu opatrovníčku (§ 29 ods. 2 OSP), aj keď jeho adresa bola známa, aj to, že Ing. M. sa od roku 1997 zdržuje na adrese (...).

Mimoriadne dovolanie generálny prokurátor doručil Najvyššiemu súdu SR dňa 16. 2. 2005, pripojil k nemu fotokópiu spisu Okresného súdu v Dolnom Kubíne sp. zn. 1 Cb 264/99 s poznámkou, že originál spisov sa nachádza na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 20 Cob 15/05.

Najvyšší súd Slovenskej republiky listom z 2. marca 2005 č. 2 M Obdo 4/05, ktorý bol doručený 7. marca 2005, oznámil generálnemu prokurátorovi, že ním podané mimoriadne dovolanie nie je vybavené prílohami, menovite príslušnými súdnymi spismi, ale

len kópiou spisu. Súčasne bol vyzvaný na doplnenie mimoriadneho dovolania pripojením príslušných spisov, z ktorých napadnuté rozhodnutie vzišlo, a to v lehote 15 dní pod následkom zastavenia konania.

Generálna prokuratúra na tento list reagovala svojím listom z 21. marca 2005 č. k. VI/2 Pz 55/05-52, v ktorom oznámila, že Krajský súd v Žiline, napriek opakovanej žiadosti požadovaný spisový materiál nezapožičal z dôvodu, že ide o neskončenú vec, ktorá vzhľadom na žiadosť prokuratúry bola prejednaná mimo poradia, a následne spisy budú zapožičané. Súčasne uviedol, že nepredloženie spisového materiálu nezakladá dôvod na zastavenie konania o mimoriadnom dovolaní. V pripojenej odpovedi Krajského súdu v Žiline z 18. 3. 2005 predseda senátu JUDr. I. R. oznámil generálnej prokuratúre, že ide o neskončenú vec, v ktorej prebieha odvolacie konanie.

S prihliadnutím na prísľub generálneho prokurátora, že nedostatok odstráni v priebehu niekoľkých dní, dovolací súd vo veci nekonal, aj keď sudcovská lehota na odstránenie vady dávno uplynula. Do vynesenia tohto uznesenia - 26. júla 2005 spisy pripojené neboli.

Dovolací súd musí skúmať osobitné podmienky, za ktorých mimoriadne dovolanie môže prejednať, ak ide o odstrániteľnú vadu, pokúsi sa ju odstrániť (§ 103, § 104 ods. 2 v spojení s § 243c a § 243i ods. 2 OSP).

Procesné podmienky mimoriadneho dovolania sú upravené v OSP (§ 243e), z vecného pohľadu spadá skúmať do právomoci generálnemu prokurátorovi, a ak sú splnené, podá mimoriadne dovolanie. Nijaké procesné ustanovenie mu však neumožňuje pri podaní mimoriadneho dovolania zvoliť postup, ktorý zvolil. Z ním predložených kópií nemožno vyvodzovať, že sú tu podmienky pre prejednanie mimoriadneho dovolania, a nie je pripojené ani rozhodnutie, ktorým malo dôjsť k poškodeniu fyzickej osoby.

Jeho názor, že nepredloženie spisového materiálu nezakladá dôvod na zastavenie konania, nikdy nemal a nemá oporu v právnom poriadku.“

III.

Právne východiská na rozhodovanie a závery ústavného súdu

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným spôsobom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (...). Podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon (čl. 46 ods. 4 ústavy).

Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v (...) čl. 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana dostane v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie zákonných ustanovení príslušných procesných predpisov musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

K úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd svojich občanov. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takéhoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd (III. ÚS 60/04).

Všeobecný súd musí teda vykladať a používať ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu bez zákonného podkladu. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 OSP) (obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04).

Právo na súdnu ochranu nie je absolútne, ale v záujme zaistenia najmä právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha obmedzeniam, resp. podmienkam (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy), akými sú napr. spôsobilosť byť účastníkom konania, povinnosť právneho zastúpenia v niektorých prípadoch, zákonom ustanovené náležitosti návrhu na začatie konania, zákonné lehoty a pod. Vzhľadom na význam práva na súdnu ochranu v právnom štáte však pre záver o nesplnení podmienok konania nepostačuje iba pochybnosť o ich splnení, ale nesplnenie podmienok konania musí byť preukázané mimo rozumných pochybností (III. ÚS 331/04).

Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené právne závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, alebo z ústavného hľadiska inak neospravedlniteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. III. ÚS 180/02, IV. ÚS 1/02).

Ústavnému súdu prislúcha posúdiť, či konanie pred všeobecným súdom bolo vo svojej komplexnosti spravodlivé a či v ňom boli rešpektované princípy zakotvené v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy, ako aj zásady čl. 6 dohovoru.

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj právo na to, aby opravný súd konal a rozhodol o podanom opravnom (riadnom alebo mimoriadnom) opravnom prostriedku (II. ÚS 18/05).

Pokiaľ všeobecný súd nemá záver o nesplnení procesných podmienok mimoriadneho opravného prostriedku preukázaný mimo rozumných pochybností, musí vychádzať z predpokladu, že tieto podmienky sú v konkrétnom prípade splnené.

Ak účastník konania splní predpoklady prípustnosti opravného prostriedku a napriek tomu opravný súd odmietne vecne sa zaoberať takým opravným prostriedkom, môže dôjsť k tomu, že všeobecný (opravný) súd poruší základné právo na súdnu ochranu odopretím prístupu k opravnému súdu.

Podľa § 243e ods. 1 OSP ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bolo porušený zákon (§ 243f OSP), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu, a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie.

Podmienky prípustnosti mimoriadneho dovolania sú upravené v ustanovení § 243f OSP. Podľa § 243i ods. 2 OSP v konaní o mimoriadnom dovolaní platia primerane ustanovenia o konaní na dovolacom súde (§ 242 a 243c OSP), ak tento zákon neustanovuje niečo iné.

Ústavný súd v zmysle svojej stabilizovanej judikatúry (napr. m. m. IV. ÚS 62/03) považuje za odňatie práva obrátiť sa na všeobecný súd podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj také rozhodnutie všeobecného súdu, ktorým sa pred ním konanie končí uznesením o zastavení, ak proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný žiadny opravný prostriedok a k zastaveniu konania došlo bez zákonom uznaného dôvodu na takýto výrok, resp. všeobecný súd použil zákonný dôvod, na aplikáciu ktorého neboli splnené skutkové a zákonné predpoklady. V takom prípade ústavný súd považuje zastavenie konania za odmietnutie spravodlivosti a porušenie ústavného princípu základného práva na súdnu ochranu.

Podstata sťažnosti sťažovateľa spočíva v jeho názore, že najvyšší súd zastavením konania o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora proti rozsudku okresného súdu z 23. septembra 2002 sp. zn. 1 Cb 264/99 v spojení s rozsudkom krajského súdu zo 6. novembra 2003 sp. zn. 20 Cob 204/03 nepostupoval v súladu s princípmi spravodlivého procesu vyplývajúcimi pre všeobecný súd z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom sťažnosti, súvisiaceho súdneho spisu, vyjadreniami účastníkov konania a posúdení všetkých skutkových a právnych okolností dospel k záveru, že sťažnosť je dôvodná.

Mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora proti označeným právoplatným rozhodnutiam všeobecných súdov bolo v danej veci podané riadne a včas. Ústavný súd konštatuje, že v namietanom konaní dovolací súd uložil generálnemu prokurátorovi doplniť ním podané mimoriadne dovolanie o také prílohy (originály príslušných súdnych spisov, ktorých sa mimoriadne dovolanie týka), ktoré zákon v príslušných ustanoveniach výslovne nevyžaduje (§ 42, § 79 ods. 1 a 2 a § 243h ods. 1 OSP).

V nadväznosti na to je potrebné uviesť, že výklad a používanie označených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníka konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Všeobecný súd musí vykladať a používať citované ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu takým spôsobom, aby nedošlo k obmedzeniu uvedeného základného práva bez zákonného podkladu. Občianske súdne konanie sa musí v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie (§ 3 OSP).

Preto bolo zákonnou a ústavnou povinnosťou najvyššieho súdu, aby vo veci konal a rozhodol a umožnil tak sťažovateľovi reálne uplatnenie jeho práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie.

Pretože najvyšší súd v danej veci zastavil konanie o mimoriadnom dovolaní bez toho, aby na to mal celkom jednoznačné a nespochybniteľné dôvody, je takýto postup nutné hodnotiť ako odopretie práva na súdnu ochranu.

IV.

Rozhodnutie ústavného súdu

Ústavný súd v dôsledku uvedených zistení, východísk a záverov konštatuje, že napadnuté uznesenie svojimi účinkami porušilo základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivé súdne konanie, ktorých reálne uplatnenie, zabezpečenie a realizácia vylučujú taký postup a rozhodnutie, ktoré najvyšší súd vydal 26. júla 2005 pod sp. zn. 2 M Obdo 4/05. Týmto rozhodnutím došlo vo vzťahu k sťažovateľovi ku denegationis iustitiae. Vzhľadom na to, že ústavný súd považuje napadnuté uznesenie najvyššieho súdu za rozporné s ústavnými princípmi spravodlivého procesu, bolo potrebné rozhodnúť o namietanom porušení práv sťažovateľa, tak ako to je uvedené v prvom bode výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu nemuselo mať dosiaľ v okolnostiach prípadu priamu spojitosť s namietaným porušením základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a takáto súvislosť nevyplýva ani z prijatej sťažnosti. Za danej situácie podľa názoru ústavného súdu nebolo bezpodmienečne nutné vo výrokovej časti tohto nálezu vysloviť aj porušenie uvedeného základného práva sťažovateľa, pretože prípadná majetková ujma, ktorá mu vznikla, je v konečnom dôsledku reparovateľná vyslovením porušenia práv označených v prvom bode výroku tohto rozhodnutia ústavného súdu, čo zároveň postačuje aj na zabezpečenie ochrany základného práva sťažovateľa garantovaného v čl. 20 ods. 1 ústavy vrátane odstránenia prípadnej ujmy na jeho majetku za predpokladu, že mu už vznikla.

Ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, rozhodnutie, ktorým bolo porušené základné právo, zruší (čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a môže vec vrátiť na ďalšie konanie [§ 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. V danom prípade na ochranu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo potrebné nielen rozhodnutie o zastavení mimoriadneho dovolacieho konania zrušiť, ale aj vrátiť vec na ďalšie konanie, v ktorom najvyšší súd bude pokračovať v takom štádiu, v akom mu bola vec po podaní dovolania predložená.

Na základe citovaného článku ústavy a ustanovení zákona o ústavnom súde preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie, v ktorom je viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze [§ 56 ods. 3 písm. b) ods. 6 zákona o ústavnom súde]. Viazanosť najvyššieho súdu a vzťahuje na ústavne súladný výklad a použitie ustanovení Občianskeho súdneho poriadku o procesných podmienkach mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e a nasl. OSP.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby plne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevylučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku alebo Trestného poriadku.

V danej veci úspešnému sťažovateľovi ústavný súd úhradu trov konania spočívajúcu v náhrade trov právneho zastúpenia nepriznal, pretože si ju jeho právny zástupca neuplatnil ani nevyčíslil. O povinnosti nahradiť trovy konania rozhoduje totiž súd na návrh (§ 151 OSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júla 2006